Aristophanes

LYSISTRATA

(KADINLARIN SAVAŞI)

ARİSTOPHANES Lysistrata (Kadınların Savaşı)

476

TÜRKİYE İŞ BANKASI Kültür Yayınları

Yayına Hazırlayan Mürşit Balabanlılar
Düzelti Eylül Duru

Kapak Tasarımı Ümit Kıvanç
Sayfa Düzeni Tipograf (0212) 292 41 11
Birinci Basım 4000 adet, Eylül 2000
ISBN 975-458-223-8
OTM 11012601
Basımevi Şefik Matbaası (0212) 551 55 87
İstanbul

TÜRKİYE İŞ BANKASI Kültür Yayınları

lysistrata

KADINLARIN SAVAŞI

Aristophanes

Çevirenler
Azra Erhat
Sabahattin Eyuboğlu

Oyun

ARİSTOPHANES VE BARIŞ

Yurttaşlarını barışa yöneltmek için, Aristophanes kadar uğraşan, didinen bir şair daha var mıdır, bilmem. İsa'dan önce 5. yüzyılda İranlılara karşı savaşı kazanmış, içerde tarihin ilk demokrasisini, dışarda deniz egemenliğine dayanan güçlü bir sömürgeciliği kurmuş olan Atina'da barışı savunmak kolay bir iş değildi. Çünkü doğudan gelen büyük saldırıyı durdurduktan sonra, Hellenler kardeş kavgasına tutuşmuşlardı: Atina'nın temsil ettiği akıncı ve sömürgeci demokrasi ile Sparta'nın önderlik ettiği gelenekçi ve dar görüşlü aristokrasi arasında amansız bir savaş başlamıştı. Aristophanes Peloponez savaşı denilen bu çatışmanın en ateşli anlarında yaşamış ve yazmıştır. Komedyalarının hepsi politik bir görüşü savunur. Aristophanes yurttaşlarına doğrudan doğruya seslenir ve özetle şunları söyler: "Atina iç çatışmalarla hem deniz egemenliğini yitirecek, hem de gitgide soysuzlaşan demokrasi düzeniyle kendi kendini yıkacaktır. Sömürgeci savaş ancak bir sınıfın çıkarını sağlamakta, bütün Yunanistan'da halkın zararına olmaktadır. Tek kurtuluş yolu, Hellenlerin birleşmesi ve şehir devletlerinin ekonomisini çökerten savaşa son vermeleridir." Aristophanes tıpkı çağımızın bir gazetecisi gibi, halktan saklanan gerçekleri halkın gözü önüne sermeye uğraşır. Amacı Atinalıları uyarmak, aydınlatmak ve gerçek çıkarlarını savunmaya yöneltmektir. Çabası başarı ile sonuçlanmamış, ama tarih, şa-

irin ne kadar haklı olduğunu göstermiştir. Gününün olay ve kişilerini canlandıran komedyalarının bugün de oynanabilmesi, Atina'nın birçok komedya yazarı arasında yalnız Aristophanes'ten bize eser kalması bugün de gerçek olan toplum sorunlarına değinmiş ve ışık tutmuş olmasındandır.

Aristophanes savaş-barış sorununu üç komedyasına konu olarak seçmiştir: *Akharnailılar*, *Barış* ve *Lysistrata* Peloponez savaşının üç önemli aşamasına rastlar.

425 yılının Lenaia bayramında *Akharnailılar* oynandığı zaman durum şuydu: 431 baharında Atina'nın eski dostu Plataiai kenti komşuları Boiotialıların saldırısına uğrayınca, Atina yardımına koştu ve Peloponez savaşı da başlamış oldu. 425'e kadar giden altı yıl içinde Atina büyük dertlere göğüs germek zorunda kaldı: Attika'yı boşaltmak, köy ve kasaba halkını Atina surlarının içine almak gerekti; derken şehirde bir veba salgını çıktı ve halkın üçte biri bu salgına kurban gitti. Atina'nın büyük önderi Perikles de hastalığa tutulup, 429 yılında can verdi. Başıboş kalan demokrasi, Kleon gibi haris, sorumsuz demagogların eline düştü. Kleon ve onun izinden yürüyen Hyperbolos ile Alkibiades halkı aldatarak kışkırtıyorlar ve Atina'yı kökünden yıkacak olan sömürgeci seferlere sürüklüyorlardı.

Bu durumda Aristophanes barışın savunmasına girişti: Akharnai ilçesinin bir yurttaşı Dikaiopolis ("adaletli şehir" anlamına gelir) Atina'yı Sparta ile barıştırmak emeliyle kendisi ve ailesi için özel bir antlaşma imzalar. Akharnailılardan meydana gelen bir koro –bu ilçe halkının büyük çoğunluğu kömürcüydü– Dikaiopolis'in bu davranışını önce nefretle karşılar, sonra bütün Yunan şehirleriyle serbestçe alışveriş ettiğini, böylece karnını doyurup rahat ve mutlu yaşadığını görünce, Dikaiopolis'e imrenir ve görüşünü benimser. Dikaiopolis koronun ağzından halka seslenip şu gerçekleri açıklar: "Savaştan yalnız birkaç sorumsuz kodaman faydalanmaktadır; Atina'nın öbür Hellen şehirleriyle alışverişini yasak eden Megara kararnamesi Perikles'in sev-

gilisi Miletli Aspasia'nın etkisiyle alınmış yanlış bir tedbirdir. Attika'da kıtlık ve açlık yaratan bu kararname Yunanistan'ı yıkıma götürecektir. Bunu önlemek için Attika halkı tıpkı Dikaiopolis gibi barış yapmalıdır." *Akharnailılar* yarışmada birincilik kazanmışsa da Aristophanes bu piyesiyle yurttaşlarını kandıramamış, barışa yöneltememiştir.

421 yılında şair daha geniş bir kavrayışın, daha olgun bir sanatın ürünü olan *Barış* komedyasıyla barışın sağlanmasını bir daha denedi. *Barış* 421 yılının mart ayına rastlayan Büyük Dionysia bayramında, Atina ile Sparta arasında onbir yıldan beri süregelen savaşa ara verecek Nikias barışının imzalanmasından birkaç gün önce oynandı.

Dört yıl içinde savaş büsbütün kızışmıştı: İlk zamanlar Atina saldırıyor ve önemli başarılar kazanıyordu: Epir kıyılarında Sparta'nın tuttuğu Pylos şehrini almış ve karşıki Sphakteria adasındaki Sparta garnizonunu esir etmişti. Bu zaferden başı dönmüştü Atina'nın; halk Kleon'un bütün saldırı planlarını anlayarak denizaşırı seferlere çıkmaya hazır olduğunu bildiriyordu: Egemenliğini bütün Yunanistan ve Akdeniz'e yayabileceğine inanıyordu. Ne var ki 424'de Thebai'ya karşı yöneltilen bir saldırı yenilgi ile sonuçlandı. Bu arada Sparta komutanı Brasidas, Atina'nın Trakya'daki en önemli üssü olan Amphiopolis'i (Tekirdağ bölgesinde) aldı. Amphiopolis'le birlikte birçok şehirler Atina'yla ortaklıktan ayrıldılar. 423'te savaşa bir yıl ara verilince, Kleon Trakya'yı geri almak için bir ordu topladı. Atina Amphiopolis savaşında yenildi, ama Kleon da, Brasidas da bu savaşta düştüler. Barışa engel olan iki komutan ölünce, Atina ve Sparta'da barıştan yana olan partiler başa geçti. Görüşmeler başladı, savaş ortaklarının ve tarafsız şehirlerin olumsuz davranışı yüzünden aylarca uzayan konuşmalardan sonra, 25 elaphebolion (8 Nisan) 421 günü Nikias barışı imzalandı.

Barış komedyasının kahramanı Trygaios ("bağ bozucu" demek) Dikaiopolis gibi halktan bir adamdır. O da savaş yüzünden Athmoneia ilçesindeki toprağını bırakmış, Ati

na'ya sığınmış ve işsiz, yoksul şehir proletaryasına katılmıştır. Onüç yıldan beri Atina halkının neler çektiğini gören Trygaios artık dayanamaz, Hellenleri kurtarmak için yeryüzünde çabaya girişmekten vazgeçip, göğe çıkmaya ve Tanrılardan hesap sormaya karar verir.

Ezop'un *Osurgan ile Kartal* masalından yararlanarak, Etna osurganı denilen cinsten bir domuzlan böceği besler. *Barış* komedyası böyle başlar, Trygaios'un Atina tiyatrolarında kullanılagelen makinalarla kocaman bir böcek biçimindeki taslak üstünde havaya uçurulması, Hermes'le karşılaşması ve Barış'ı mağaradan çıkarıp yeryüzüne indirmesi, sonra da Bereket Tanrıçası Opora ile evlenip tarlalarına, bağlarına dönmesi ve bütün Attika köylülerinin bolluğa kavuşması komedyada canlandırılmıştır.

Aristophanes'in bu ikinci çabası da sonuç vermemiştir, çünkü Nikias barışı uzun ömürlü olmamış ve Atina sürüklendiği Sicilya seferinden büsbütün bitkin çıkmıştır. 411 yılında "Lysistrata" komedyasıyla yurttaşlarını bir daha barışa çağırır, ama sözcüleri bu kez artık laf anlamayan erkekler değil, barışı gerçekten özleyen kadınlardır. Hellen kadınları Lysistrata'nın kılavuzluğunda Atina akropolüne baskın yaparlar ve kocaları barışmadıkça, evlerine dönmeyeceklerine, kocalarına karılık, çocuklarına analık etmeyeceklerine ant içerler. Kadınlar savaşı yönetmeye yarayan devlet hazinesine de el koydukları ve erkeklerin gözdağlarına, yalvarmalarına aldırmadıkları için, Atina ve Sparta barış yapmak zorunda kalırlar. Aristophanes'in en iyi kurulmuş, en insanca komedyası sayılan "Lysistrata" gerçekler alanında hiçbir başarı kazanamamıştır. İş işten geçmiştir; kardeş kavgasına dış düşman da karışınca, ilerici demokrasi de gerici demokrasi de can çekişmeye başlamıştır. Atinalı düşünür ve şairler ütopyalar kurmaya girişirler bundan böyle. Gerçekçi politika çağı kapanmıştır. Onunla Yunan uygarlığının da sona erdiğini, tarih bize öğretir.

Azra Erhat

KİŞİLER

Lysistrata
Kleonike
Myrrhine
Lampito
İhtiyarlar Korosu
Kadınlar Korosu
Probulos
Birkaç kadın
Kinesias
Kinesias'ın çocuğu
Kinesias'ın uşağı
Spartalı sözcü
Atina şehir meclisi üyesi
Bir Atinalı
Bir Spartalı

Ön planda iki ev, biri Lysistrata'nın, öbürü Kleonike'nin evi. Arkada uzakta Propylelerle Atina akropolü görülür. Akropole orkestradan yükselen bir patika ile çıkılır. İkinci planda kayalar arasında Pan mağarası. Gün doğmaktadır. Lysistrata evinin önünde bir aşağı bir yukarı dolaşır.

LYSİSTRATA

Ah şu kadınlar! Bakkhos bayramına, Pan tapınağına, Kolias burnundan Aphrodite'ye çağrılsalardı, ortalık davul dümbelekten geçilmez olurdu. Bak şimdi bir tanesi gelmiş mi?

(Kleonike'nin geldiğini görür)

Ama dur, bizim komşulardan biri çıkıyor. Günaydın, Kleonike.

KLEONİKE

Günaydın, Lysistrata. Bu ne hal, ne var? Polis gibi bakma öyle iki gözüm, kaşlarını çatmak yakışmıyor sana.

LYSİSTRATA

Kuduracağım öfkemden, olur şey değil! Bir de erkekler bizi kurnaz, becerikli bilirler.

KLEONİKE

Öyleyizdir ya.

LYSİSTRATA

Öyleyizdir ama bir iş için toplanalım, konuşalım dedik, hem şöyle böyle bir iş de değil; uykularına kıyıp gelemiyorlar.

KLEONİKE

Sabret, şekerim, gelirler. Kadın kısmının evden çıkması kolay mı? Kimi kocasına bakacak, kimi çocuğunu yatıracak, yıkayacak, yedirecek.

LYSİSTRATA

Ama başka işler de var, çok daha önemli işler.

KLEONİKE

Neymiş mesele, Lysistrata'cığım? Ne diye topluyorsun kadınları? Görülecek bir şey mi var?

LYSİSTRATA

Büyük bir şey.

KLEONİKE

Kocaman mı yani?

LYSİSTRATA

Hem de nasıl!

KLEONİKE

Peki niçin gelmiyorlar öyleyse?

LYSİSTRATA

Öylesi değil, o dediğin olsa, çoktan toplanmıştık. Başka bir şey, nice zamandır evirip çevirdiğim bir mesele, bana uykularımı kaçırtan bir mesele.

KLEONİKE

Pek nazik bir şey olsa gerek bu evirip çevirdiğin mesele.

LYSİSTRATA

Nazik, hem de nasıl! Yunanistan'ın kurtulması kadınların elinde.

KLEONİKE

Yandı öyleyse Yunanistan!

LYSİSTRATA

Devletin işlerini ele almalıyız. Yoksa ne Peloponez kalır ortada...

KLEONİKE

Aman ne iyi olur kalmazsa!

LYSİSTRATA

Ne Boiotia kalır...

KLEONİKE

Sakın, sakın, o canım balıklar...

LYSİSTRATA

Ne de Atina demeye dilim varmıyor. Orasını artık sen düşün. Ama dinle, şimdi bütün kadınlar burada toplanırsak, Boiotialılar, Peloponezliler, bizler hep bir araya gelirsek, Yunanistan kurtuldu demektir.

KLEONİKE

Böyle parlak işleri kadınlardan nasıl beklersin? Akıllı kişilerin işleri bunlar. Bizim işimiz gücümüz boya sürünmek, takıp takıştırmak, sarı fistan, süslü pabuç edinmek...

LYSİSTRATA

İşte bunlar bizi kurtaracak; o sıra fistancıklar, o kokular, o süslü sandallar, o incecik gömlekler...

KLEONİKE

Nasıl?

LYSİSTRATA

Nasılı yok, onlar girdi mi araya, erkekler o zaman zor mızrak atarlar birbirlerine.

KLEONİKE

Ah nerde o günler! Neler yaparım, neler kendime!

LYSİSTRATA

Zor kuşanırlar kalkanı...

KLEONİKE

Ne güzel kumaşlar giyerim!...

LYSİSTRATA

Kılıç, kargı taşıyamaz olurlar...

KLEONİKE

Ne sandallar alırım!

LYSİSTRATA

Peki, böyle bir iş için gelmeleri gerekmez miydi kadınların?

KLEONİKE

Gelmek de laf mı, uçmaları gerekirdi.

LYSİSTRATA

Ama nerde... Göreceksin, bütün Attikalılar gibi akılları sonradan gelecek başlarına. Kıyı kadınlarından bir teki bile yok, Salamis'ten de kimse gelmemiş.

KLEONİKE

Oysa gün doğmadan gemilerine biner onlar.

LYSİSTRATA

İlk gelir dediğim Akharnailılar bile yok meydanda.

KLEONİKE

Theogenes'in karısı gelmeden çekmiştir kafayı. Ama dur, bak, bir gelen var şuradan.

LYSİSTRATA

Evet, evet, buradan da var.

KLEONİKE

(Burnunu tıkar)

Öf, öf, nerden geliyor bunlar?

LYSİSTRATA

Anafor çukurundan.

KLEONİKE

Ha, Anafor çukuru altüst olmuşa benziyor.

MYRRHİNE

Geç mi kaldık, Lysistrata? Ne var? Neden susuyorsun?

LYSİSTRATA

Böyle bir iş için şimdiye kadar bekledik, bir de sana aferin mi diyeyim?

MYRRHİNE

Karanlıkta kemerimi bulmak için akla karayı seçtim. Ama önemli bir şeyse, geldik işte söyle.

KLEONİKE

Hayır, biraz daha bekleyelim: Boiotia'dan, Peloponez'den de gelecekler gelsin de öyle.

LYSİSTRATA

Evet haklısın, Bak, işte Lampito da geliyor.

Spartalı Lampito, yanında biri Boiotialı, öteki Korinthoslu iki genç kadınla girer.

Hoş geldin, Lampito! Bu ne güzel ten, bu ne gürbüz beden! Bir boğayı yere serebilirsin.

LAMPİTO

Eh, sererim de hani, idmanım yerinde; atlamasına da atlarım.

KLEONİKE

Ah, meme dediğin de böyle olmalı.

LAMPİTO

Ne elliyorsun öyle, kurbanlık koyun seçer gibi?

LYSİSTRATA

Şu yanındaki genç kadın nereli?

LAMPİTO

Kibar bir kız, Boiotialı.

LYSİSTRATA

Doğrusu, tam da Boiotialı; ovası movası yerinde.

KLEONİKE

Evet, yaban otları da iyice yolunmuş!

LYSİSTRATA

Öbür kızcağız kim?

LAMPİTO

Oturaklı bir aileden, Korinthoslu.

KLEONİKE

Sahi, oturaklı be, enine boyuna!

LAMPİTO

Kim çağırdı kadınları böyle sürü sürü?

LYSİSTRATA

Ben çağırdım.

LAMPİTO

Söyle bakalım, bizden ne istiyorsun?

KLEONİKE

Evet, haydi artık canım, söyle, neymiş bu önemli mesele?

LYSİSTRATA

Şimdi söylerim ama söylemeden önce, bir şey soracağım size, ufacık bir şey.

KLEONİKE

Sor ne soracaksan.

LYSİSTRATA

Çocuklarınızın babalarını aradığınız yok mu? Askere gidip kalmış kocalarınızı özlemiyor musunuz? Hepinizin erkeği uzakta biliyorum.

KLEONİKE

Ah, sorma, benimki beş yıldır Trakyalarda Eukrates'in yanında gözcü.

MYRRHİNE

Benimki Pylos'a gideli tam yedi ay oldu.

LAMPİTO

Benimki ara sıra geliyor, ama kalkanını çıkarmasıyla tekrar kuşanıp pır diye gitmesi bir oluyor.

LYSİSTRATA

Erkek diye bir şey kalmadı ortalıkta, ne dost, ne bir koca. Miletosluların ihanetinden sonra erkek kıtlığına ne çare bulacağımızı bilmez olduk. Bir yolunu bulursam, benimle birleşip, savaşa son vermeye var mısınız?

KLEONİKE

Ben varım, Tanrılar tanık! Sırtımdakini rehine verip, parasıyla hemencecik şarap içmek de gerekse, varım bu işte.

MYRRHİNE

Ben de varım, hem de nasıl! Dilbalığı gibi derim de yüzülse, varım.

LAMPİTO

Ben barış olacağını bilsem, Taygetos Dağı'nın tepesine bile çıkardım.

LYSİSTRATA

Dinleyin öyleyse, kendime saklayacak değilim ya bu işi. Ey kadınlar, biz eğer kocalarımızı barışa zorlamak istiyorsak, göze alacağımız bir şey var...

KLEONİKE

Nedir o? Söyle.

LYSİSTRATA

Göze alacak mısınız ama?

KLEONİKE

Alacağız, ölsek de alacağız!

LYSİSTRATA

Peki öyleyse, göze alacağınız şey... erkeklerle o bildiğiniz işi yapmamaktır... Ne oldu, ne var? Ne kaçıyorsunuz? Nereye? Hey! Ne oluyorsunuz? Ne diye asıldı suratlarınız? Ne oldu size birdenbire? Nedir bu ağlamalar, sızlamalar? Yapacak mısınız, yapmayacak mısınız dediğimi? Nedir sizi böyle ürküten?

KLEONİKE

Ben yapmam bu dediğini, ne yalan söyleyeyim? Savaşın süreceği varsa sürsün.

MYRRHİNE

Doğrusu, ben de yokum, uzasın uzadığı kadar.

LYSİSTRATA

Sen mi söylüyorsun bunu, dilbalığı? Hani demin ikiye böldürüyordun kendini?

KLEONİKE

Başka bir iş iste bizden, ne istersen iste. Ateşlerin içinden geç de, geçerim. Tek o işi bırak; onsuz olmaz Lysistrata'cığım.

LYSİSTRATA

(Myrrhine'ye)

Ya sen?

MYRRHİNE

Ben de ateşlerden geçmeye razıyım.

LYSİSTRATA

Ah siz kadınlar! Tepeden tırnağa dişiliksiniz siz! Tevekkeli değil, bütün tragedyalar bizi konu alır, aklınız fikriniz hep onda, hep onda.

(Lampito'ya döner)

Ya sen, sevgili Spartalı, bir sen kal bari benimle, gene de kurtarabiliriz durumu. Sen benden yana ol!

LAMPİTO

Zor şey doğrusu, zor şey kadınlar için yalnız yatmak, tek başına. Ama yine de peki, çünkü barışı da çok özledik doğrusu.

LYSİSTRATA

Yaşa, sevgili Lampito! Tek kadın senmişsin bunların arasında.

KLEONİKE

Peki, diyelim ki elimizden geleni yaptık, vazgeçtik bu işten –Tanrılar korusun!– bununla barış sağlanır mı dersin?

LYSİSTRATA

Olur, bütün Tanrılara yemin ederim ki olur. Düşünün bir kere, evimizde oturuyoruz, süslenip püslenmişiz, soyunup üstümüze sade bir örtü atmışız, yıkanıp tertemiz olmuşuz, erkeklerimiz gelmiş, yanıp tutuşuyorlar, tam yanımıza sokulurlarken, olmaz diyoruz. Bakın o zaman barıştan yana olurlar mı, olmazlar mı!

LAMPİTO

Evet, Menelaos da Helena'nın çıplak memelerini görür görmez, kılıcını kaldırıp atmamış mıydı yere?

KLEONİKE

Ya kocalarımız bizi o halde bırakıp giderlerse, o zaman ne olur, iki gözüm?

LYSİSTRATA

O zaman Pherekrates'in dediği gibi bize de avucumuzu yalamak kalır.

KLEONİKE

Laf bütün bu yapmacıklar! Ya sizi yakaladıkları gibi zorla yatağa sürüklerlerse?

LYSİSTRATA

Kapılara tutunursun.

KLEONİKE

Ya döverlerse?

LYSİSTRATA

İstemeye istemeye yaparsın. Zorla olunca bu işin tadı çıkmaz. Hem sadece üzmek yeter, merak etme, çabuk pes derler. Çünkü erkek kadınla uyuşmadıkça yürümez o iş.

KLEONİKE

Madem ikinizin de fikri bu, peki diyelim biz de.

LAMPİTO

Peki, haydi biz erkeklerimizi dürüst, hilesiz bir barışa razı ettik diyelim, ama siz kaypak Atinalıları eğri büğrü laflarla herşeyi bozmaktan nasıl alıkoyarsınız?

LYSİSTRATA

Sen merak etme, biz yolunu buluruz.

LAMPİTO

Gemiler bu limanda, paralar da bu tapınakta kaldıkça, Atina rahat durmaz.

LYSİSTRATA

Orasını düşündük: Akropolis'i basacağız bugün. Yaşlı kadınları bu işe koştum. Biz burada anlaşırken, onlar kurban kesmek bahanesiyle Akropolis'e girip yerleşecekler.

LAMPİTO

Öyleyse olur bu iş! Bunu iyi düşünmüşsün.

LYSİSTRATA

Peki, Lampito, hemen bir yemin etsek, bozulmayacak bir yemin.

LAMPİTO

Nasıl yemin edeceğimizi söyle, edelim.

LYSİSTRATA

Haklısın. Çavuşumuz nerde?

Polis kıyafetinde bir kadın girer.

Ne bakınıp duruyorsun – Yatır önümüze kalkanı. Biriniz de bana bir kurbanlık getirin.

KLEONİKE

Lysistrata, bize nasıl bir yemin ettireceksin?

LYSİSTRATA

Nasıl mı? Kalkan üzerine, Aiskhylos da böyle yapmıştı hani bir koyun keserek.

KLEONİKE

Sakın ha, Lysistrata, barış için kalkan üzerine yemin etme.

LYSİSTRATA

Ne üzerine edelim, öyleyse? Bir beyaz at bulup onu mu kurban etsek?

KLEONİKE

Beyaz at mı? Nereden bulacağız beyaz atı?

LYSİSTRATA

Haydi, karar verin, nasıl yemin edeceksek edelim.

KLEONİKE

Bak, istersen, ben sana söyleyeyim: Kalkan yerine ortaya kocaman bir sağrak koyalım, bir testi Thasos şarabını koyun niyetine boğazlayalım, sonra da ant içelim... şaraba su katmayacağımıza.

LAMPİTO

Yeminin böylesine can kurban.

LYSİSTRATA

Birisi içerden bir sağrak ile bir testi getirsin.

Getirirler.

KLEONİKE

Amanın dostlar! Bu ne sağrak! Dokunur dokunmaz sarhoş oluyor insan!

LYSİSTRATA

(Sağrağı getiren kadına)

Bırak onu da testiyi al eline.

(Yemine başlar)

Ey inanç Tanrıçası ve sen ey sevgi sağrağı! Bu kurbanı kabul et ve biz kadınların dilediğini yerine getir!

KLEONİKE

İşte kan dediğin de böyle olur! Ne akıyor mübarek!

LAMPİTO

Misk gibi de kokuyor!

KLEONİKE

Kadınlar, bırakın da şu antı ilkin ben içeyim.

LYSİSTRATA

Yoo, sıra senin değilse, içemezsin. Hepiniz tutun sağrağı. Haydi, Lampito, biriniz tekrarlayacak benim söyleyeceklerimi. Sonra da hepiniz ant içeceksiniz.

(Yemine başlar)

İster koca, ister dost, dünyada hiçbir erkeğe...

KLEONİKE

(Tekrar eder)

İster koca ister dost, dünyada hiçbir erkeğe...

LYSİSTRATA

Kendimi vermeyeceğim... Haydi tekrarla.

KLEONİKE

Kendimi vermeyeceğim... Ah, Lysistrata, dizlerimin bağı çözülüyor.

LYSİSTRATA

Koynuma erkek girmeyecek...

KLEONİKE

Koynuma erkek girmeyecek...

LYSİSTRATA

Açılıp saçılacağım, süsleneceğim...

KLEONİKE

Açılıp saçılacağım, süsleneceğim...

LYSİSTRATA

Erkeğim benim için yanıp tutuşacak...

KLEONİKE

Erkeğim benim için yanıp tutuşacak...

LYSİSTRATA

Yine de kendi isteğimle teslim olmayacağım...

KLEONİKE

Yine de kendi isteğimle teslim olmayacağım...

LYSİSTRATA

Zor kullanacak olursa...

KLEONİKE

Zor kullanacak olursa...

LYSİSTRATA

Zorluk çıkaracağım ve taş gibi katı olacağım...

KLEONİKE

Zorluk çıkaracağım ve taş gibi katı olacağım...

LYSİSTRATA

Bacaklarımı kaldırmayacağım...

KLEONİKE

Bacaklarımı kaldırmayacağım...

LYSİSTRATA

Mart kedisine dönmeyeceğim...

KLEONİKE

Mart kedisine dönmeyeceğim...

LYSİSTRATA

Yeminimi tutmazsam, bu şaraptan içmek nasip olmasın...

KLEONİKE

Yeminimi tutmazsam, bu şaraptan içmek nasip olmasın...

LYSİSTRATA

Yeminimi bozarsam, bu kâsedeki şarap su olsun...

KLEONİKE

Yeminimi bozarsam, bu kâsedeki şarap su olsun...

LYSİSTRATA

Hepiniz yemin ediyor musunuz?

HEPSİ

Zeus adına yemin ediyoruz!

LYSİSTRATA

Getir, ilk önce ben içeyim.

(Kâseden içer)

KLEONİKE

Payın kadar iç, biz de içelim, dost olalım.

Kâseyi birbirlerine geçirirler.
Uzaktan sesler duyulur.

LAMPİTO

Nedir bu bağrışmalar?

LYSİSTRATA

Dediğim oldu: Kadınlar Akropolis'i ele geçirdiler. Haydi, Lampito, sen git de, kendi memleketinde işleri yoluna koy. Bunları da bize rehine bırak.

Boiotialı ve Korinthoslu kadınları alıkoyar.
Lampito çıkar.

Biz de Akropolis'e girip, oradakilere kapıları tutmak için yardım edelim.

KLEONİKE

Erkekler ne yapacak dersin? Hemen hücuma geçecekler mi?

LYSİSTRATA

Onlardan korktuğum yok. Şartlarımız yerine gelmedikçe, ateş alev olsalar boşuna! Vermeyeceğiz kendimizi.

KLEONİKE

Hayır, vermeyeceğiz! Görürler onlar! Bize boşuna ele avuca sığmaz yaratıklar dememişler.

Çıkarlar.
Dekor değişir: Akropolis'in önü. Sağdan İhtiyarlar Korosu girer. Omuzlarında birer ağaç kütüğü ve ellerinde ateş dolu bir kazan vardır.

KOROBAŞI

Yürü, Drakes!
Bu yabani zeytin kütüğü
Omuz bırakmıyor insanda.
Ama, ha gayret,
Ağır ağır da olsa, yürü gidelim.

KORONUN BİRİNCİ YARISI

Yaşadıkça neler görmüyor insan!
Hey gidi dünya,
Kim derdi ki kadınlar,
Evimizde oturan, ekmeğimizi yiyen bu cadılar
Koca Akropolis'i alacaklar, Tanrıçayı ele geçirecekler,
Kapılarını sürgüleyip, kapayacaklar suratımıza.

KOROBAŞI

Haydi, çabuk, Akropolis'e çıkalım, Philurgos!

Ağaç kütüklerini dizelim çepeçevre,
Yakalım başımıza bu işi açan kadınları!
Yakalım topunu birden kendi ellerimizle,
En başta da Lykon'un karısı olacak o kahpeyi!

KORONUN İKİNCİ YARISI

Olacak şey mi, Demeter hakkı için?
Ben yaşadıkça, sakalı vermem ele.
Akropolis'i ilk alan Sparta Kralı Kleomenes bile
Zor kurtardı yakasını elimden,
Burnundan kıl aldırmayan o herife bile,
Bıraktırdım zırhını, silahlarını,
Tek bir mintanla, altı yıllık kiri pasıyla,
Saçı sakalı birbirine karışmış,
Defoldu gitti buradan.

KOROBAŞI

Nasıl kıskıvrak sarmıştın herifi,
Gece gündüz kapıların önünde,
Onyedi sıra kalkanla yatarak.
Karılarla mı başa çıkamayacaksın,
Tanrıların, Euripides'in bile tutmadığı karılarla?
Yuh olsun Tretapolis'e dikdiğim zafer anıtına!

KORONUN BİRİNCİ YARISI

Bir şey kalmadı Akropolis'e,
Eşeğe, katıra muhtaç olmadan,
Tepeye kadar çıkarmaya bak kütükleri.
Omuzlarım bitti bitmesine,
Ama durmaya gelmez.
Bir yandan da ateşi üfle,
Yukarıya varmadan sönerse, yandık.
Öf, öf, ne duman, ne duman!
Şu bayırı çıktık mı, tamam.

KORONUN İKİNCİ YARISI

Aleve bak, nasıl ısırıyor gözlerimi,
Kuduz bir köpek gibi kazandan saldıra saldıra.
Bu ateş Lemnos'un ateşi besbelli,
Yoksa böyle dişlerini geçirmezdi çipil gözlerime.

Haydi, ileri, kaleye Tanrıçayı kurtarmaya!
Ona bugün yardım etmezsek, ne gün edeceğiz?
Haydi, dumana bak hele, dumana!

KOROBAŞI

Tanrılara şükür, bak nasıl harladı ateşim.
Şu odunları yere bırakalım önce,
Asma kütüğünden meşaleyi kazana daldırıp,
Tutuşturalım topunu birden,
Sonra da koçlar gibi, toslayalım kapıya.
Kadınlar söz dinlemez, kapıları açmazlarsa,
Kapıları da tutuşturur, dumana boğarız ortalığı.
Haydi, indirelim yükleri!
Öf, öf, ne duman, ne duman!
Şu odunları yere indirmek için yardım eden yok mu?
Nerede Samos'u kurtaran yiğitler, gelsinler!

Odunları yere indirirler.

Oh, dünya varmış, sırtım rahatladı.
Haydi, şimdi kaynasın artık kazanlar!
Kaynasın da beslesin meşalelerimi.
Ey Nike, Zafer Tanrıça, bizden yana ol!
Şu kadınların hakkından gelip,
Bir anıt dikelim sana.

İhtiyarlar meşaleleriyle kütükleri tutuştururlar.
O sırada Kadınlar Korosu sağdan su dolu
testilerle girer.

KADIN KOROBAŞI

Ey kadınlar, nedir bu duman? Yangın mı var?
Koşun dostlar, daha çabuk, daha çabuk!

KADINLARIN BİRİNCİ KOROSU

Aman koş, Nikodike, koş, durma!
Yoksa ne Kalyke kalır, ne Kritylla.
Bir yandan rüzgâr körüklüyor ateşi,
Bir yandan şu kör olası ihtiyarlar.
Geç kaldık mı, ateş sarar bacayı.
Su geldi işte, su...
Ama su getirmek kolay mı?

Sabah sabah çeşmenin başı tıklım tıklım,
Kölesi, damgalısı birbirine girmiş,
Zor bela doldurabildim testimi,
Bir koşu kurtarmaya geldim yanan dostları!

KADINLARIN İKİNCİ YARIM KOROSU

Duydum ki bunak ihtiyarlar geliyormuş Akropolis'e,
Sırtlarında kocaman kütükler, hamam yakacaklarmış gibi,
"Kızartmalı bu şirretleri!" diye bağıra bağıra.
Ulu Athena, sen koru kadınları yanmaktan,
Koru ki Yunanistan'ı ve Yunanlıları
Savaş çılgınlıklarından kurtarsınlar.
Kadınlar bu maksatla girdiler tapınağına.
Ey şehrimizi koruyan altın tuğla Tanrıça!
Yardıma çağırıyorum seni, ey Tritogeneia!
Bir erkek gelir de ateşe verirse bizi,
Gel su taşı sen de bizimle!

KADIN KOROBAŞI

(Kadınların birine)
Dur hele, bu da nesi?...
(Erkekler Korosu'nu görür)
Hay kör olası herifler, pis alçaklar,
Erkek dediğin yapar mı bu yaptığınızı?

ERKEK KOROBAŞI

Görün, görün, inanılır şey mi bu?
Bir sürü kadın da yardıma geliyor dışardan.

KADIN KOROBAŞI

Ne şaşırdınız bizi görünce?
O kadar kalabalık sanmıyordunuz bizi demek.
Daha bu gördüğünüz bizim on binde birimiz.

ERKEK KOROBAŞI

Ayol Phaidros, ağız açtırmak doğru mu bu kadınlara?
Kıralım sopaları kafalarında, ne bekliyoruz?

KADIN KOROBAŞI

Gelin, biz de testileri yere koyalım:
Ellerimiz boş olsun, saldırırlarsa.

ERKEK KOROBAŞI

Bu kadınların çenelerini dağıtmazsak, ağızları durmayacak.

KADIN KOROBAŞI

Haydi, vursana, geldim işte!
Yumruğu yerim, ama ısıracağım yerinden de
Hayır kalır mı, görürsün.

ERKEK KOROBAŞI

Kes sesini, yoksa pestilini çıkarırım!

KADIN KOROBAŞI

Hele bir dokundur bakalım parmağının ucunu Stratyllis'e.

ERKEK KOROBAŞI

Seni döve döve gebertemez miyim?
Ne yapabilirsin bana?

KADIN KOROBAŞI

Dişlerimle ciğerlerini, bağırsaklarını sökerim senin.

ERKEK KOROBAŞI

Euripides en akıllısıymış şairlerin:
Sahiden kadınlardan aşağılık yaratık yokmuş!

KADIN KOROBAŞI

Dayanın testilere, Rhodippe!

ERKEK KOROBAŞI

Vay Tanrı düşmanı, testiler de ne oluyor?

KADIN KOROBAŞI

Ya ateş ne oluyor, söylesene mezar taşı?
Kendi kendini yakmak için mi?

ERKEK KOROBAŞI

Benim ateşim senin gibileri yakmak için.

KADIN KOROBAŞI

Benim suyum da senin ateşini söndürmek için.

ERKEK KOROBAŞI

Ateşimi söndüreceksin ha?

KADIN KOROBAŞI

Yak da görürsün!

ERKEK KOROBAŞI

Seni hemen kızartsam diyorum şuracıkta.

KADIN KOROBAŞI

Çamaşırlarını kirlettiysen,
Gel bir hamam yakayım sana!

ERKEK KOROBAŞI

Bana mı hamam, leş karı?

KADIN KOROBAŞI

Hem de güvey hamamı, pis herif!

ERKEK KOROBAŞI

Duydun mu? Şu hayâsızlığa bak!

KADIN KOROBAŞI

Ağzımı tutamazsın ya.

ERKEK KOROBAŞI

Öyle bir tıkarım ki ağzını!

KADIN KOROBAŞI

Burası mahkeme değil ki ağzımı tıkayasın.

ERKEK KOROBAŞI

(Çırasına)

Tutuştur şunun saçlarını!

KADIN KOROBAŞI

Haydi, dökül suyum, dökül!

Erkekleri ıslatırlar.

ERKEK KOROBAŞI

Vay başıma gelen!

KADIN KOROBAŞI

(Erkeklerin üstüne su dökerek)

Nasıl, sıcak mı?

ERKEK KOROBAŞI

Sıcak mı diye soruyor utanmadan!
Dur be, yeter! Ne yapıyorsun?

KADIN KOROBAŞI

Suluyorum seni, yeşillenesin diye.

ERKEK KOROBAŞI

Zor yeşillendirirsin sen bu kuru kütüğü.
Dondum soğuktan.

KADIN KOROBAŞI

Hani ateşin vardı ya, ısıtsana kendini.

Probulos ok taşıyan İskit askerleriyle girer. (Sparta ile savaşta Atina'nın demokratik düzeni gitgide zayıflayınca, Bule, yani şehir meclisinin de yönetici rolü azalır: 413 yılında devletin idaresi "Probulos" yani Bule temsilcisi denilen 10 yöneticiye verilir. Bunlar şehir işlerini emirlerindeki askerlerle düzenlemeye memurdur. Atina'da şehir güvenliğini sağlayan, polis ödevini gören askerler ücretli ve barbar kılıklı İskit okçularıdır.)

PROBULOS

Kadınlar gene mi taşkınlık ediyorlar?

ERKEK KOROBAŞI

Bunların yaptıklarını bir bilsen! Hepsi yetmiyormuş gibi, bir temiz ıslattılar da bizi. Donlarımıza kaçırmışa döndük.

PROBULOS

Biz baştan çıkarttık bu kadınları! Olacak iş mi bu? Biz gidelim, uğraşalım, kürek yapılacak diye ağaçlar bulalım, tam para verecekken, kadınlar gelsin, hazinenin kapılarını suratımıza kapatsınlar! Ama durun, dövünmek neye yarar?

(Askerlere)

Haydi, getirin demirleri, hadlerini bildirelim şunlara!

(Yine askerlere)

Ne bakıyorsun alık alık?

Ya sen ne duruyorsun orada, meyhane kaçkını?

Haydi, sokun demirleri kapıların altına,

siz oradan zorlayın ben buradan.

LYSİSTRATA

Kapıları açıp dışarıya çıkar.

Bırakın zorlamayı!

Kendiliğimden çıktım işte. Demir de ne oluyor?

Demir işi değil bu, kafa işi.

PROBULOS

Öyle mi? Seni gidi hayâsız seni! Asker buraya!
Yakala şunu, ellerini arkasına bağla!

LYSİSTRATA

Artemis hakkı için, elini dokundurursan bana,
asker masker dinlemem, pişman ederim.

Asker geriler.

PROBULOS

(Askere)

Ne o? Korkuttu mu seni? Haydi, sarıl şuna.

(Başka bir askere)

Sen de yardım et, bağlayalım şu kadını.

KLEONİKE

(Kaleden çıkar, askere)

Pandrosos'a yemin, Lysistrata'ya elini kaldıranı
ayaklarımın altına alır, bağırsaklarını deşerim.

Myrrhine de yardıma koşar. İki kadının karşısında askerler korku ile kaçar.

PROBULOS

Bak hele, bağırsaklarını deşecekmiş! Başka asker yok mu burada?

(Kleonike'yi göstererek)

Önce bunu bağlamalı kıskıvrak; en ağzı kalabalık olanı bu.

MYRRHİNE

(Üçüncü askere)

Işıkların Tanrıçasına yemin,
Kleonike'ye el süreni paramparça ederim.

Üçüncü asker de kaçar.

Ne oluyor? Gelsin bir asker daha!

(Dördüncü askere)

Yakala şunu! Zor çıkarırım sizi böyle teker teker dışarı.

LYSİSTRATA

(Dördüncü askere)

Tauris Tanrıçasına yemin,

Myrrhine'ye yaklaşırsan, yolarım
Ne saç kaldıysa kafanda!

Dördüncü asker de geriler, kaçar.

PROBULOS

Eyvahlar olsun! Bu askerden de hayır yok. Ama kadınlara pabuç bırakacak değiliz. Hep beraber yürüyelim şunların üstüne, askerler, savaş düzeni!

LYSİSTRATA

Tanrılar hakkı için, hele bir yürüyün, dört tabur kadın asker bulacaksınız karşınızda, hem de silahlı.

PROBULOS

Bağlayın ellerini arkalarına, askerler!

Askerler davranacak olurlar.

LYSİSTRATA

Ey barış uğruna savaşan kadınlar! Koşun dışarı!
Buğday muğday, soğan sarmısak, lahana kabak satanlar, han hamam tutanlar, ekmek çörek yapanlar, ileri!
Sövün sayın, çekin koparın, bakmayın gözyaşlarına!
(Kadınlar sürü halinde çıkarlar, askerlerin hepsi kaçar)
Geriye kadınlar, yeter bu kadarı, el sürmeyin artık!

Kadınların hepsi içeri girer. Yalnız Lysistrata, Kleonike ve Myrrhine kalır sahnede.

PROBULOS

Eyvah olan oldu bizim askerlere!

LYSİSTRATA

Ya ne olacaktı. Sen karşındakileri köle mi belledin?
Kadınların gözü kararmaz mı sandın?

PROBULOS

Nasıl kararmaz, hele civarda bir meyhane varsa!

ERKEK KOROBAŞI

Ey bu memleketin yöneticisi olacak adam,
Ne boş sözler bu söylediklerin!
Bu hayvanlarla tartışmaya girişilir mi hiç?
Sen farkında değil misin:
Bunlar demin bizi kirli çamaşır gibi suya boğdular.

KADIN KOROBAŞI

Ya dostum, insan insana durup dururken el kaldırmamalı,
Kaldırırsan, belanı bulursun er geç.
Bak çünkü, benim bir şey yaptığım yoktu,
Şurada hanım hanımcık oturuyordum,
Kimseye zarar vermeden, etliye sütlüye karışmadan.
Ama benim kovanıma girip,
Balımı çalmaya kalkışırsan,
Tepem atar.

ERKEKLER KOROSU

(Probulos'a dönerek)
Ey Zeus, ne yapacağız bu azgın hayvanları?
Bu hallere göz yumulmaz artık.
Gelin, baş başa verip meseleyi düşünelim.
Bu kadınlar ne maksatla aldılar Kranaos'un kalesini?
Ne diye çıktılar bu çıkılmaz kutsal kayaların tepesine?

ERKEK KOROBAŞI

(Probulos'a)
Haydi, sorguya çek bunları. Ama sıkı dur, kafanı işlet, bütün söyleyeceklerin karşılığını bul. Böyle bir meseleyi oluruna bırakmak, açıkça ortaya sermemek ayıptır, bilmiş ol.

PROBULOS

(Lysistrata, Kleonike ve Myrrhine'ye)
Soruyorum size, Zeus hakkı için, doğruyu sizin ağzınızdan duymak istiyorum: Ne maksatla zaptettiniz kalemizi?

LYSİSTRATA

Parayı emniyete almak ve sizin para için savaşmanızı önlemek için.

PROBULOS

Demek biz para için savaşıyoruz, öyle mi?

LYSİSTRATA

Evet, para için, para için bunca gürültü patırtı.
Peisandros'un ve daha başka devlet adamlarının kavga çıkarmaları hep para çalmak fırsatını bulmak için değil mi? Ama şimdi yapsınlar bakalım ne yapabilirlerse.

(Kaleyi göstererek)

Para nah işte şurada, gelsin alsınlar bakalım şimdi.

PROBULOS

Ne yapacaksın parayı?

LYSİSTRATA

Sorduğu soruya bak! Para işlerini biz yöneteceğiz.

PROBULOS

Siz mi yöneteceksiniz?

LYSİSTRATA

Şaşılacak ne var ki bunda? Evin para işlerini biz yönetmiyor muyuz sizin adınıza?

PROBULOS

Ama bu aynı şey değil.

LYSİSTRATA

Neden aynı şey değil?

PROBULOS

Bu para savaş için lazım.

LYSİSTRATA

Evet ama savaşa lüzum yok.

PROBULOS

Peki, başka türlü kendimizi nasıl koruyabiliriz?

LYSİSTRATA

Sizi biz koruyacağız.

PROBULOS

Siz mi?

LYSİSTRATA

Evet biz.

PROBULOS

Bak yediği naneye!

LYSİSTRATA

Evet, biz koruyacağız sizi, hem de size rağmen.

PROBULOS

Gel de çileden çıkma.

LYSİSTRATA

İstediğin kadar çileden çık, biz bunu yapmak zorundayız.

PROBULOS

Hakkınız yok böyle işlere kalkmaya.

LYSİSTRATA

Seni kurtarmak ödev bize, dostum.

PROBULOS

Ya ben istemezsem?

LYSİSTRATA

O zaman daha büyük ödev.

PROBULOS

Peki, ama savaş-barış işlerine karışmak sizin nereden aklınıza geldi?

LYSİSTRATA

Anlatırız.

PROBULOS

Haydi, çabuk anlat.

(Üstüne yürüyerek)

Yoksa döverim seni!

LYSİSTRATA

Dinle öyleyse, elini kolunu da oynatma.

PROBULOS

İmkânı yok, öfkeden duramıyorum yerimde.

KLEONİKE

Ha, kızdın mı, büsbütün yandın.

PROBULOS

Sen yanasın, cadaloz!

(Lysistrata'ya)

Haydi, söyle ne söyleyeceksen.

LYSİSTRATA

Söyleyeceğim elbet. Biz kadınlar savaşın ilk günlerinde haddimizi bildik, her yaptığınıza boyun eğdik. Ağız açtırmadınız bize, sustuk. Ama yaptıklarınızı beğeniyor muyduk? Hayır. Olanın bitenin pekâlâ farkındaydık. Çok defa köşemizden öğreniyorduk önemli işler üstüne verdiğiniz kötü kararları. İçimiz kan ağlarken, yine de gülümseyerek sorardık: "Bugünkü halk toplantısında

barış üstüne ne karara vardınız?" Kocamız: "Sana ne? Sen karışma!.." der, biz de susardık.

KLEONİKE

Bak ben susmazdım.

PROBULOS

Susmayınca da, ağzının payını alırdın tabii.

LYSİSTRATA

Ben ağzımın payını almamak için susardım. Ama ara sıra da ne kötü kararlara varıldığını öğrenir ve sorardık: "Aman kocacığım, nasıl olur, bu kadar çılgınca bir işe nasıl girersiniz?" Ama kocamız bize yukardan bakarak: "Sen elinin hamuruyla erkeklerin işine karışma. Cenk işi erkek işi!" derdi.

PROBULOS

Doğru söylermiş, Zeus hakkı için.

LYSİSTRATA

Doğru mu söylemiş, uğursuz herif? Başımızı derde sokuyordunuz, yine de bizim size öğüt vermeye hakkımız yoktu. Ama sonunda siz kendiniz başladınız bağırmaya uluorta: "Erkek yok mu bu memlekette?" diye; erkekler cevap verdi size: "Yok, erkek yok bu memlekette!" İşte o zaman biz kadınlar toplandık ve Yunanistan'ı kurtarmaya karar verdik. Daha bekleyebilir miydik? Söz bizim artık, susmak sırası sizde. Aklınızı başınıza toplar, öğütlerimizi dinlerseniz, işlerinizi biz yoluna koruz.

PROBULOS

Siz mi bizim işlerimizi? Bu kadarı fazla, dinleyemem artık!

LYSİSTRATA

Sus öyleyse.

PROBULOS

Susayım ha, senin önünde, cadı karı? Başı örtülü bir kadının önünde susmak ha? Ölürüm de susmam.

KLEONİKE

Al şu iği, al şu sepeti, topla eteklerini ve başla yün eğirmeye, sakız çiğneyerek. Cenk işi kadın işi!

KADIN KOROBAŞI

Haydi kadınlar, bırakın şu testileri de dostların yardımına koşalım.

KADINLAR YARIM KOROSU

Hoplarım, zıplarım, yorulmak bilmem,
Kırılır dizlerim yere yıkılmam.
Biz kahraman kadınlar her şeye varız.
Yürek bizde, incelik, güzellik, akıl bizde,
Biz biliriz yurdu sevmesini, korumasını.

KADIN KOROBAŞI

Haydi kadınlar, öfkeniz arttıkça artsın,
Yaşlandıkça daha fazla yakan ısırganlar gibi,
Coşun, taşın, rüzgârlar bizden yana!

LYSİSTRATA

Erosların, Aphroditelerin tatlı nefesi sararsa göğsümüzü, bacaklarımızı,
Yanıp tutuşturursa erkeklerin kanını,
Yunanlılar bize de gaziler diyecek bir gün.

PROBULOS

Ne gazisi? Ne yapacaksınız ki?

LYSİSTRATA

İlk yapacağımız iş; erkeklerin silah omuzda,
çarşıda pazarda caka satmalarını önleyeceğiz,

KLEONİKE

Ah Aphrodite, göster bize o günleri!

LYSİSTRATA

Yeter artık erkeklerin çarşıda pazarda,
zırhlar içinde azgın boğalar gibi dolaşmaları!

PROBULOS

Elbette dolaşacaklar, erkeklerin işi bu.

LYSİSTRATA

Evet, ama gene de gülünç, kılıçlı kalkanlı bir erkeğin minnacık balıklar satın alması.

KLEONİKE

Hem de nasıl. Bir süvari komutanı gördüm, uzun saçlı bir adam, atına binmiş, bir kocakarıdan aldığı bakla ez-

mesini tunç miğferine doldurmasın mı? Bir başkası tepeden tırnağa silahlar içinde, bir elinde mızrak, bir elinde kargı, incir satan kadının peşine düşmüş, bir yandan da ha babam zeytinleri atıştırıyordu.

PROBULOS

Peki, siz ne yapacaksınız da bu memleketteki bunca kargaşalığın önüne geçeceksiniz?

LYSİSTRATA

O kadar kolay ki!

PROBULOS

Ama nasıl? Söyle bakalım.

LYSİSTRATA

Yünü nasıl işlersek öyle. Yumak karıştı mı, ne yaparız, bir o yana çekeriz, bir bu yana çekeriz, hemen düzelir. Savaşın da hakkından geliriz. Bırakırsanız, bir oraya elçi, bir buraya elçi, düğümü çözeriz.

PROBULOS

Ya, demek bulduğunuz çare bu! Sizin yününüz yumağınızla her şey düzelecek ha? Ne akıl ne akıl!

LYSİSTRATA

Elbette, sizde de biraz akıl olsaydı, her işinizi düzeltirken, bizim yünümüzden yumağımızdan örnek alırdınız.

PROBULOS

Ya? Nasıl bakalım?

LYSİSTRATA

Şöyle: Önce ham yün ne yapılır, bir güzel yıkanır, sonra yalağın üstüne serilir, tokmaklarla dövülüp kabası ayıklanır. Atina'nın da tıpkı onun gibi kirini pasını, kötüsünü kabasını def etmeli, mevki sahibi olacağız diye birbirine girip, kördüğüm olanları tarakla ayırmalı, birer birer kafalarını koparmalı, geriye kalan iyileri toptan bir sepete doldurmalı, azınlık çoğunluk, yerli yabancı demeden, hepsini bir araya koymalı. Bu memleketten göçmüş, başka şehirlere yerleşmiş insanları da öteye beriye saçılmış yün parçaları gibi toplamalı, onların ipliğini de bizimkilere katıp kocaman bir yumak

hazırlamalı, sonra da bu yumakla halkın hırkasını örmeli.

PROBULOS

Bu kadarına pes! Kadınlar yünleri, yumakları, tokmakları ile her işi düzeltecekler! O kadınlar ki savaş nedir rüyalarında bile görmemişlerdir.

LYSİSTRATA

Evet ama, geberesi herif, derdini biz çekiyoruz asıl savaşın. Biz değil miyiz doğurup doğurup oğullarımızı gurbetlere yollayan?

PROBULOS

Haydi sus, eski dertleri depreştirme.

LYSİSTRATA

Biz değil miyiz gençliğimizin tadını çıkarmak varken, sizin savaşlarınız yüzünden yataklarımızda yapayalnız yatanlar? Haydi bize olan oldu diyelim, ya evlerinde yaşları geçen kızlar, onlara ne demeli?

PROBULOS

Erkeklerin de yaşları geçmiyor mu?

LYSİSTRATA

Aynı şey değil; erkek savaştan döndü mü, yaşı geçmiş de olsa, tazecik bir kızla evlenebilir, ama kadının kısacık bir mevsimi var, o geçti mi, kimse onunla evlenmek istemez, oturup falına bakmaktan başka bir işi kalmaz.

PROBULOS

Ama dünyada erkekler yaşadıkça, erkeklik kaldıkça...

LYSİSTRATA

Sen yaşayacaksın da ne olacak sanki? Gebersene! Toprakta yer bol, git bir tabut al kendine, mezarına çörek koymak da benden. Na!

(Elindekileri Probulos'a atar)

Al şunları da çelenk yap kendine!

KLEONİKE

Bu bezler de benim hediyem olsun!

(Başına bir şeyler atar)

MYRRHİNE

Al bu çelengi de benden!
(Kafasına bir avuç toprak atar)

LYSİSTRATA

Daha ne lazım? Başka bir isteğin var mı? Canın cehenneme! Kharon'un sandalı seni bekliyor, yola çıkamıyormuş sensiz.

Kadınlar uzaklaşırlar. Probulos üstünü başını silkeler.

PROBULOS

Vay canına! Gördünüz mü bana ettiklerini? Gideyim de arkadaşlar görsünler bu halimi.

Çıkar.

LYSİSTRATA

Yoksa seni iyi süslemedik diye şikâyet mi edeceksin? Merak etme, ölümünün üçüncü günü mezarına bir şeyler getiririm.

Lysistrata, Kleonike ve Myrrhine çıkarlar.

ERKEK KOROBAŞI

Özgürlüğü seven uyuyamaz artık!
Haydin, yurttaşlar, hazır olun!

ERKEKLER KOROSU

İşin içinde iş var gibi geliyor bana!
Gene Hippias'ın zorbalık devri mi gelecek yoksa?
Sakın Spartalılar Kleisthenes'in evine sığınıp,
Bu Tanrı düşmanı kadınları coşturarak,
Ekmeğimizi elimizden almasınlar!

ERKEK KOROBAŞI

Olacak şey mi kadınların yurttaşları azarlamaları,
Kalkandan kılıçtan dem vurmaları,
Üstelik de bizi düşmanlarımızla
Barıştırmaya kalkışmaları
Olacak şey mi?
Spartalılara güven olur mu?
Ağzını açmış duran aç bir kurt gibidir Sparta.
Bütün bunlar zorbalığa dönmek için

Kurulmuş bir kumpastır, dostlarım.
Ama beni aldatamazlar, gözlerim açık benim
Ve "elimde kılıcım mersin dallarına sarılı".
Dimdik duracağım meydanda Aristogeiton gibi!
Vaktiyle zorbayı öldüren kahraman Aristogeiton'un heykeli pozunda kollarını kaldırarak dururlar.
Sonra da bir yumrukta ezeceğim
Bu Tanrı düşmanı cadalozları!

KADINLAR KOROBAŞI

Vur ki, biz de benzetelim seni!
Anan bile tanıyamaz olsun.

KADIN KOROSU

Dinleyin beni, yurttaşlar!
Devletimizin hayatı ile ilgili bir mesele karşısındayız.
Bu memleketin bütün şanına şerefine karıştık,
Tanrılarına hizmet ettik,
Törenlerde, bayramlarında yer aldık,
Gereğince giyindik kuşandık...

KADIN KOROBAŞI

Neden bizim de şehre verecek öğütlerimiz olmasın?
Kadın doğmuş olmak bir suç mu?
Üstelik de karmakarışık olan işlerimizi
Düzeltecek bir çare getiriyoruz.
Erkeklerini kim doğuruyor bu devletin?
Biz.
Ya siz, zavallı ihtiyarlar, ne yapıyorsunuz devlete?
Atalarınızdan kalan hazineyi harcayıp duruyor,
Yerine bir şey koymuyorsunuz,
Sizin yüzünüzden iflasa doğru gidiyoruz.
Var mı buna karşı bir diyeceğiniz?
Hem sen kafamı kızdırırsan,
Takunyayı çenene yersin!

ERKEKLER KOROSU

Hoppala! Bütün bunlar hayâsızlık, soysuzluk değil de nedir?

Kötüye varacak bu işin sonu.
Ama erkek, sahici erkek kaldıysa ortalıkta,
Önlemeliyiz bu belayı.
Soyunalım, çıksın erkekliğimiz meydana!
Sarınıp sarmalanmak yakışmaz erkeklere!
Haydi, yürüyelim yalınayak,
Bir zamanlar hürriyeti savunmaya gittiğimiz gibi.
Bugün de ihtiyarlıktan silkinip,
Kanımızın kaynaması, elimizin kolumuzun kanatlanması gerekiyor.

ERKEK KOROBAŞI

Evet, evet, bu kadın kısmı bir fırsat bulmayagörsün.
Yemeyecekleri halt yoktur.
Bakarsın gemiler yaptırıp,
Denizlerde bile üstümüze saldırırlar.
Hele bir biniciliğe de kalktılar mı,
Bizi artık süvari olarak bir kalem sil,
Çünkü kadın ata bindi mi, yerinden oynamaz,
Dört nalda bile sapasağlam durur yerinde.
Ressam Mikon'un yaptığı Amazon resimlerini görmedin mi,
Nasıl dövüşüyorlar erkeklere karşı?

KADINLAR KOROSU

Tanrılara yemin! Saframı kabartırsan,
Dökerim içimdeki zehiri,
Seni de, seninkileri de öylesine pataklarım ki.
Anandan emdiğin süt burnundan gelir.
Haydi, biz de soyunalım
Dişlerimiz ısırmaya hazır olsun,
Öfkemizin kokusu sarsın ortalığı.
Hele bir erkek çıksın karşımıza,
Bakalım ağzından burnundan hayır kalır mı?
Daha da üstüme varacak olursan,
Seni Ezop'un kartalı gibi yutar,
Yeniden doğururum.

KADIN KOROBAŞI

Sevgili Lampito'ın, Boiotialı İsmenia'm yanımda oldukça, vız gelirsin bana! Üstüme yedi ferman da çıkarsan, nafile. Bir şey gelmez elinden, sen ki yedi düvelin nefretini kazandın. Daha dün bir şenlik için Boiotia'dan çocuklarımın arkadaşı şipşirin bir kızcağızı çağırdım, gelemez dediler. Neden? Senin çıkardığın fermanlar yüzünden. İşin gücün böyle saçma fermanlar çıkarmak, kafanı koparmadıkça da, çıkarmakta devam edeceksin.

(Kaleden inen Lysistra'ya)

"Ey yoluna başımı koyduğum ulu kraliçe,
Neden kaşların çatık çıkıyorsun saraydan?"

LYSİSTRATA

Şirret karılar! Kahredecekler beni! Bir türlü bırakmıyorlar dişliliklerini.

KADIN KOROBAŞI

Ne? Ne diyorsun?

LYSİSTRATA

Doğruyu söylüyorum, doğruyu.

KADIN KOROBAŞI

Ne oluyor? Söyle, dostlarına söyle.

LYSİSTRATA

"Ah söylesem yüz karası, söylemeden de olmaz" kör olası!

KADIN KOROBAŞI

Başımıza geleni saklama bizden.

LYSİSTRATA

Azmış, kudurmuş haldeyiz kısacası.

KADIN KOROBAŞI

Eyvah!

LYSİSTRATA

Eyvah demekten ne çıkar? Halimiz bu. Benim elimde değil artık onları kocalarından ayırmak. Kaçan kaçana. Şimdi birisini yakaladım; Pan mağarasından çıkacak bir delik açmaya çalışıyordu, bi başkası iple aşağı kayıyor, birisi de düpedüz düşman tarafına geçiyordu. Hele biri saçlarından yakalamasam, uça uça Orsilokhos zampa-

rasının evine gidecekti. Neler uyduruyorlar, neler, evlerine dönmek için! Na, işte bir tane daha. Hey! Nereye koşuyorsun böyle?

1. KADIN

Eve gidiyorum, Miletos'tan yün gelmişti de, kurtlanır diye korkuyorum.

LYSİSTRATA

Kurtlanır diye mi? Haydi, gir içeri bakayım!

1. KADIN

Kör olayım hemencecik dönerim, yünleri yatağın üstüne şöyle bir serer sermez.

LYSİSTRATA

Bırak yünleri yerinde, işin yok evde.

1. KADIN

Ama yünlerim gürültüye mi gitsin?

LYSİSTRATA

Gitsin gidecekse.

1. KADIN

Ah başıma gelen! Nasıl yüzüstü bıraktım yünlerimi evde!

LYSİSTRATA

Bak, biri daha gidiyor yünlerini sermeye. Gel buraya!

2. KADIN

Tanrılar belamı versin, şöyle bir kılıfından çıkarıp döneceğim.

LYSİSTRATA

Hayır çıkarma, sen başladın mı, hepsi ister.

2. KADIN

Ey doğum Tanrıçası! Yatağıma varmadan buralarda doğurtma beni!

LYSİSTRATA

Ne saçmalıyorsun orada?

3. KADIN

Bırakın beni, doğurdum doğuracağım.

LYSİSTRATA

Ama dün gebe değildin.

3. KADIN

Ama bugün gebeyim işte. Ne olur, Lysistrata, bırak beni, evime gideyim, ebeyi bulayım.

LYSİSTRATA

Kime yutturuyorsun?
(Kadının karnını yoklar)
Nedir bu karnındaki?

3. KADIN

Bir oğlancık.

LYSİSTRATA

Ne oğlancığı be! Tencereye benzer bir şey. Dur bakayım hele.
(Elbiselerini arar)
Başıma gelen! Tanrıçanın miğferi! Bir de gebeyim diyorsun ha?

3. KADIN

Gebeyim diyorum sana, Zeus'e yemin ederim ki gebeyim.

LYSİSTRATA

Peki bu miğfer ne oluyor?

3. KADIN

Akropolis'de doğurursam, miğferin içine doğurayım diye. Güvercinler de öyle yapmıyor mu?

LYSİSTRATA

Lafa bak! Kuyruklu yalan. Hele ver şu miğferi de el âleme gösterelim ne doğurduğunu...

3. KADIN

Ne yapayım, ben Akropolis'te uyuyamıyorum artık. Athena'nın yılanı uyutmuyor beni.

4. KADIN

Ah, ben de uyuyamıyorum; o yarasalar yok mu, o yarasalar, öldürecekler beni!

LYSİSTRATA

Haydi oradan, sersemler! Aklınız fikriniz kocalarınızda.
(Kadınların birine dönerek)
Ya biz, bizim erkeklerimiz istemiyor mu bizi? Bunla-

rın da uyku girmiyor gözlerine bütün gece. Ama ne olur? Biraz sabır! Tanrılar bize zaferi müjdeliyor; aramıza ikilik girmezse, kazanacağız. İşte bakın ne diyor Tanrılar.

I. KADIN

Aman söyle, ne diyor Tanrılar?

LYSİSTRATA

Susun ve dinleyin öyleyse:
(Okur)
Gün ola, tavuklar birlik ola, bir yere toplana,
Horoz işe karışmaya, bir tavuktan yüz görmeye.
O zaman işler düzele,
Alttakiler üste gele,
Üsttekiler alta gele,
Zeus Tanrı gümbürdüye.

KADINLAR KOROSU

Kadınlar üstte, erkekler altta ha?

LYSİSTRATA

Ama tavuklar arasına ikilik girmeye,
Hiçbir tavuk tapınaktan tüymeye,
Yoksa her şey bozula,
Tavuklar çil yavrusundan beter ola!

KADINLAR KOROSU

Kitap açıkça söylemiş. Hey ulu Zeus, hey yüce Tanrılar! Öyleyse gevşeme yok! Haydi, herkes içeri! Tanrıların dediğini yerine getirmezsek, yuh olsun bize!

Hep içeri girerler.

ERKEKLER KOROSU

Bir masal vardır, çocukken duyduğum bir masal:
Bir delikanlı varmış, Melanion derlermiş adına.
Zorla evlendirmek istemişler delikanlıyı;
O da kaçmış dağlara gitmiş.
Issız bayırlarda tek başına yaşamış,
Kendi ördüğü ağlarla tavşan avlamış,
Bir daha da evine dönmemiş:
Öylesine iğrenirmiş kadınlardan.

Biz aklı başına gelmişler,
Biz de Melanion gibiyiz.

KADINLAR KOROSU

Benim de bir masalım var Melanion'a karşı:
Timon diye biri varmış evsiz barksız,
Herkeslerden uzak, dikenlikler arasında yaşarmış.
Niçin çekilmiş dünyadan bu Timon?
Erkek dostlarından olmayacak kötülükler, nankörlükler görmüş de,
Hepsine lanet edip gitmiş.
İşte bu Timon kadınları severmiş.

Lysistrata Akropolis'ten çıkar.

LYSİSTRATA

Hey kadınlar. Buraya gelin, çabuk, buraya gelin!

I. KADIN

Ne var, nedir bu çığlık?

LYSİSTRATA

Bir erkek, bir erkek geliyor; azmış, kudurmuş bir halde. Aphrodite gözlerini karartmış olmalı. Ey mutlu ülkelerin Tanrıçası, göster kudretini, yap erkeklere yapacağını!

I.KADIN

Nerede? Nerede bu herif?

LYSİSTRATA

Demeter tapınağının önünden geçiyor, işte.

I.KADIN

Amanın Zeus yardımcımız olsun, bir erkek sahiden.

LYSİSTRATA

Kim olabilir? Gördünüz mü? Tanıyan var mı aranızda?

MYRRHİNE

Var, var, eyvahlar olsun, benimki, Kinesias,

LYSİSTRATA

Haydi, göster kendini. Onu parmaklıkta karşıla, oyala, ağzından gir, burnundan çık, sırıt, kırıt, hem sokul, hem sokulma. Ne dilerse ver, bir şeyi verme yalnız: Hani şu üstüne yemin ettiğimiz kupanın bildiğini.

MYRRHİNE

Merak etme, biliyorum ne yapacağımı.

LYSİSTRATA

Ben de kalıyorum, yardım ederim sana, yangını körüklerim. Haydi, sizler çekilin şimdi.

Öteki kadınlar gider. Kinesias girer. Kollarında bir çocuk taşıyan kölesi de peşinden gelir.

KİNESİAS

Vay başıma gelen! Ne gerilmedir bu, kazık kesildim. Tekerlek işkencesine uğramış gibiyim.

LYSİSTRATA

Kim o? Kim o nöbetçileri geçen?

KİNESİAS

Ben.

LYSİSTRATA

Bir erkek mi?

KİNESİAS

Erkek ya, elbet.

LYSİSTRATA

Defol oradan!

KİNESİAS

Kim oluyorsun sen beni kovacak?

LYSİSTRATA

Gündüz nöbetçisi.

KİNESİAS

Tanrılar aşkına, bana Myrrhine'yi çağır.

LYSİSTRATA

Myrrhine'yi çağırayım? Sen kimsin?

KİNESİAS

Kocası, Paion'lu Kinesias.

LYSİSTRATA

A merhaba dostum! Adını sanını duymamış değiliz; karının ağzından düşmez. Eline bir yumurta, bir ayva geçti mi, "Ah Kinesias olsa da yese!" der durur.

KİNESİAS

Ah canım karıcığım!

LYSİSTRATA

Evet, Aphrodite tanığımdır, söz kocalardan açıldıkça, senin karın: "Bütün erkekler hiç kalır Kinesias'ın yanında" der.

KİNESİAS

Git çağır onu bana.

LYSİSTRATA

Ya? Ne verirsin bana çağırırsam?

KİNESİAS

Bunu veririm, Zeus hakkı için, istersen al.

(Kaba bir jest yapar)

Olanı veririz alırsan.

LYSİSTRATA

Peki, gidip çağırayım.

KİNESİAS

Çabuk ol, çabuk! Evden gitti gideli, tadı tuzu kalmadı yaşamanın. Ayak atmak istemiyorum içeri. Bomboş geliyor bana her taraf, kasvet çöküyor içime. Ağzımın bile tadı kalmadı. Rahat durmuyor ki cenabet!

MYRRHİNE

(İçerde Lysistrata'ya söyler)

Seviyorum, seviyorum, ama sevgime aldırdığı yok ki! Ne diye gideyim yanına?

KİNESİAS

Myrrhine'ciğim, tatlım benim, nedir bu bana ettiklerin? İn aşağı ne olur!

MYRRHİNE

Zeus canımı alsın, inmeyeceğim, hayır!

KİNESİAS

Yahu ben çağırıyorum, nasıl inmezsin?

MYRRHİNE

Ne diye çağırıyorsun? İhtiyacın yok ki bana.

KİNESİAS

İhtiyacım yok ne kelime! Öleceğim yahu!

MYRRHİNE

Ben gidiyorum.

KİNESİAS

Dur, aman gitme, bari yavrucuğunu dinle.
(Çocuğa)
Anneni çağırsana sen!

ÇOCUK

Anne, anne, anne!

KİNESİAS

Ne oluyor sana, çocuğuna da mı acımıyorsun? Altı gündür ne yıkandı, ne de meme emdi.

MYRRHİNE

Acımaz olur muyum hiç? Ama çocuğun hali babasına vız geliyor.

KİNESİAS

İn, yalvarırım, çocuğunun başı için gel.

MYRRHİNE

İniyorum, çaresiz. Ah bu analık! Ne yapayım?

KİNESİAS

(Kendi kendine)
Vay canına! Amma da gençleşmiş, gözleri de sanki bir başka türlü güzel. Öfkesi, bana boş vermesi büsbütün çıldırtıyor beni.

MYRRHİNE

(Çocuğu kucağına alır)
Gel kötü babanın cici çocuğu! Gel anasının bir tanesi!

KİNESİAS

Elin karısına uyup niye bu hallere korsun beni?
Hem bana eziyet ediyorsun, hem kendine.
(Öpmek ister)

MYRRHİNE

Dokunma bana, çekil!

KİNESİAS

Ya evdeki öte berimiz ne olacak? Seninkiler, benimkiler?
Ne olacak hepsi yüzüstü?

MYRRHİNE

Bana ne!

KİNESİAS

Örgünü tavuklar didikliyor, öteye beriye sürüklüyor, bundan da mı sana ne?

MYRRHİNE

O da umrumda değil.

KİNESİAS

Ya Aphrodite törenleri? Bunca zamandır kutlamadığın? Onlar için de mi gelmezsin?

MYRRHİNE

Siz anlaşıp savaşa son vermedikçe, dönmem, Zeus tanığım olsun!

KİNESİAS

Peki, isterlerse onu da yaparız.

MYRRHİNE

Peki, isterlerse ben de eve dönerim. Ama şimdilik yeminliyim.

KİNESİAS

Hiç olmazsa bu arada gel bir kez sevişelim.

MYRRHİNE

Hayır, olmaz; ama bu seni sevmiyorum demek değil.

KİNESİAS

Seviyor musun? Öyleyse sevişelim, Myrrhine.

MYRRHİNE

Tuhafsın! Çocuğun önünde mi?

KİNESİAS

Yok canım. Çocuğu eve götür Manes. İşte, çocuk gitti. Uzatma artık, haydi gel.

MYRRHİNE

İyi, ama nerede?

KİNESİAS

Nerede mi? Pan mağarası tam yeridir.

MYRRHİNE

Ama Akropolis'e nasıl temiz dönerim sonra?

KİNESİAS

Kolayı var, Klepsydra çeşmesinde yıkanırsın.

MYRRHİNE

Peki ama yeminim? Bozayım mı, delirdin mi sen?

KİNESİAS

Boş ver yemini, günahı benim boynuma.

MYRRHİNE

Peki, gideyim bir döşek getireyim öyleyse.

KİNESİAS

İstemez, yere yatarız, olur biter.

MYRRHİNE

Hayır, dargın da olsak, seni yerlerde yatıramam.

Çıkar.

KİNESİAS

(Seyircilere)

Görüyorsunuz ya, bu kadın beni seviyor, belli artık.

MYRRHİNE

(Bir kerevetle döner)

İşte, çabuk uzan, ben de soyunayım. Aaa olmadı, gidip bir hasır getirmeliyim.

KİNESİAS

Bırak şimdi hasırı, istemez.

MYRRHİNE

Çıplak kerevet üstünde yatılır mı, ayıp.

KİNESİAS

Dur seni bir öpeyim bari.

MYRRHİNE

Öp.

Gene gider.

KİNESİAS

Vay, vay, vay, vay, çabuk dön, çabuk!

MYRRHİNE

(Bir hasır getirir)

İşte hasır. Uzan, ben de soyunayım. Eyvah! Yastığın yok.

KİNESİAS

Yastık mastık istemem ben.

MYRRHİNE

Ama ben isterim.

Gene gider.

KİNESİAS

Vay başıma gelen! Sofra başında Herakles'e döndük!

MYRRHİNE

(Yastıkla gelir)

Haydi, kalk ayağa kalk!

(Yastığı arkasına dayar)

Şimdi her şey tamam.

KİNESİAS

Evet, her şey tamam. Haydi gel canım.

MYRRHİNE

Dur göğsümü çözeyim. Ha, ama bak, barışı yapacaksınız. Sakın beni aldatmış olmayasın?

KİNESİAS

Yemin ederim ki hayır. Başım için!

MYRRHİNE

İyi ama örtünecek bir şeyin yok.

KİNESİAS

İstemem örtü mörtü, seni istiyorum.

MYRRHİNE

Acele etme, geleceğim, dur biraz.

Çıkar.

KİNESİAS

Öldürecek örtüsü mörtüsüyle.

MYRRHİNE

(Döner)

Kalk ayağa.

KİNESİAS

Zaten kalkmışım.

MYRRHİNE

Koku süreyim mi sana?

KİNESİAS

Yetti yahu, istemem!

MYRRHİNE

Yoo, Aphrodite hakkı için, istesen de istemesen de süreceğim.

KİNESİAS

Ey ulu Zeus! Yerin dibine geçir şu kokuları.

MYRRHİNE

(Bir şişe ile döner)

Uzat elini, al, sürün.

KİNESİAS

(Koklayarak)

Bir şeye benzemiyor bu koku, sade işi uzatıyor.

MYRRHİNE

Tüh, gördün mü başıma geleni, yanlışlıkla Rhodos yağı getirmişim!

KİNESİAS

İyi, iyi, kurbanın olayım, kalsın.

MYRRHİNE

Çocuk musun, hiç olur mu?

Gider.

KİNESİAS

Yerin dibine batsın bu kokuları icat eden!

MYRRHİNE

(Döner)

Al şunu.

KİNESİAS

Görmüyor musun, elim meşgul. Gel yat artık, getirme bir şey.

MYRRHİNE

Peki, baş üstüne, dur sandallarımı çözeyim.
Ama, sevgilim, barış için oy vereceksin, değil mi?

Kaçar gider.

KİNESİAS

Düşünürüz.

Etrafına bakınır, Myrrhine'yi göremez.

Öldürdü, tüketti bu kadın beni, canımı çıkardı, üstelik de sıvıştı gitti. Ah, nedir bu başıma gelen! Güzeller güzeli karım beni istemedikten sonra, kime balta olayım? Kim besleyecek bu yavruyu? Atina Katina nerdesiniz? Bir sütnine bulun benim yavruma.

ERKEK KOROBAŞI

Vah zavallı delikanlı, nedir bu başına gelen!
Yanar tutuşursun elbet.
Fena, çok fena, ben de acıyorum sana.
Hangi can dayanabilir buna?
Hangi kan, hangi direk, hangi yürek, hangi bel hangi...

KİNESİAS

Zeus, nedir bu çektiğim? Nedir bu işkence?

ERKEK KOROBAŞI

Ya, gördün mü ne hale soktu seni pis karı, hain karı!

KİNESİAS

Haydi be sen de! Sevgili karım, şeker karım benim!

ERKEK KOROBAŞI

Ne? Şeker mi dedin?
Şirret, bir şirret o be.
Dilerim Zeus'ten aparlanıp toparlansın,
Harman olup havalansın,
Kargılar burgular,
Direkler mertekler
Üstüne yağsın!

Sparta'dan bir sözcü gelir. Mantosunun önü kabarıktır. Bir Atinalı onu karşılar.

SÖZCÜ

Atina'nın senatosu nerede? Şehir meclisi üyelerini de görsem olur. Bir haber getiriyorum.

ÜYE

Kimsin sen? İn misin, cin misin?

SÖZCÜ

Ben Spartalıların sözcüsüyüm delikanlı, barış üstüne söz getiriyorum.

ÜYE

Bir de kazık getiriyorsun galiba.

SÖZCÜ

Ne, ne kazığı?

ÜYE

Peki, ne kaldırıyorsun mantoyu öyleyse? Yolda karnın mı şişti nedir?

SÖZCÜ

Bu adam deli.

ÜYE

(Sözcünün mantosunu açarak)

İşte bu kazık değil de nedir?

SÖZCÜ

Değil, canım, zırvalama.

ÜYE

Peki, nedir bu öyleyse?

SÖZCÜ

Bir ferman, bir Sparta fermanı.

ÜYE

Fermana bak da süngüye davran. Peki, söyle ne var ne yok Sparta'da.

SÖZCÜ

Bütün Sparta gece gündüz ayakta. Ne yapacağımızı şaşırdık.

ÜYE

Peki, nedir derdiniz? Pan'ın bir oyunu mu?

SÖZCÜ

Hayır, galiba Lampito'nun bir oyunu. Bütün Sparta kadınları onunla birlik olup, kocalarına isyan ettiler.

ÜYE

Peki, ne durumdasınız?

SÖZCÜ

Kötü durumdayız! İki büklüm dolaşıyoruz yollarda fener taşı gibi. Barış yapılmadıkça, kadınlar parmaklarının ucunu bile koklatmayacaklarmış erkeklere.

ÜYE

Anlaşıldı, bu, kadınların toptan bir ayaklanması. Haydi, git söyle, bize tam yetkili elçiler yollasınlar, konuşalım. Ben de meclise haber vereyim, sözcülerini seçsinler.

SÖZCÜ

Tamam, koşa koşa gidiyorum.

Çıkarlar: Sözcü soldan, üye sağdan...

ERKEK KOROBAŞI

Kadından azgın hayvan, kadından azgın ateş yoktur.
Hiçbir pars ondan daha belalı değildir.

KADIN KOROBAŞI

Bunu bildiğin halde, yine benimle aşık atmaya kalkıyorsun
Oysaki istesen, en sağlam dostluğu bende bulursun.

ERKEK KOROBAŞI

Şunu bilmiş ol ki kadınlardan nefret ettim,
Nefret ediyorum, nefret edeceğim!

KADIN KOROBAŞI

Peki bu yolda devam et.
Ama ben yine de seni bu perişan halde bırakmayacağım.
Pek gülünçsün böyle çırılçıplak.
Haydi, gel al şu mantonu üstüne.

Öbür kadınlarla birlikte erkekleri giydirirler.

ERKEK KOROBAŞI

Zeus razı olsun sizden! Bu iyiliğinize diyecek yok.
Demin kötü bir öfkeye kapılıp soyunmuştum.

KADIN KOROBAŞI

Bak şimdi daha fazla erkeğe benzedin,
Daha da az gülünçsün.
Kafamı kızdırmasaydın,
Şu gözlerindeki sineği de çıkarırdım.

ERKEK KOROBAŞI

Ha, demek bu sinekti canımı yakan deminden beri.
Al şu yüzüğü de sineği çıkar gözümden,
Sonra da bana göster.

KADIN KOROBAŞI

Haydi gel çıkarayım, kötülük sende kalsın.
Ey Zeus, amma da koca sinekmiş bu be!
(Çıkarır)
Bak, bak, hangi bataklıklar beslemiş bu canavarı?

ERKEK KOROBAŞI

Eline sağlık! Kuyu açar gibi deliyordu gözümü yezit!
Öyle olmuş ki, çıkar çıkmaz, sel gibi yaşlar akıyor gözümden.

KADIN KOROBAŞI

Peki, peki, gel yaşlarını sileyim,
Sonra da seni bir öpeyim.

ERKEK KOROBAŞI

Öpme!

KADIN KOROBAŞI

İstesen de öpeceğim, istemesen de.

ERKEK KOROBAŞI

Haydi, öyle olsun, ne yapalım.
Ah, sizler insanın ağzından girer, burnundan çıkarsınız!
Yanlış söylememiş şu mısrayı söyleyen:
"Bir bela ki, ne onsuz yaşanır, ne onunla."
Haydi barışalım.
Ben size çatmayacağım artık,
Siz de bana çatmayın.
Haydi birleşelim ve hep bir ağızdan
Türkü söyleyelim!

BİRLEŞMİŞ İKİ KORO

İnsanlar, insanlar, kötü söz beklemeyin gayrı bizden,
İyi şeyler söyleyeceğiz, iyi şeyler, yalnız iyi şeyler!
Yetti gayrı gördüğümüz kötülükler.
Haydi, kadın erkek herkes dilesin ne dilerse.
Altın mı istiyorsunuz? İşte şurda altın,
Kucak kucak, alın alabildiğiniz kadar
Barış içinde yaşadıkça, bu altınlar hep sizin,
Kimse sizden geri alamaz, barış oldukça.
Haydi alalım misafirlerimizi, gidelim evimize,
Güzel yemeklerimiz var, kurbanlar da kestik.
Erken gelin, hamamdan çıkar çıkmaz hepiniz,
Çoluk çocuk, sorgusuz sualsiz, kendi evinize girer çıkar gibi.
Hayır çıkmayın, çünkü... kapı kapalı!

ERKEK KOROBAŞI

İşte Sparta elçileri, acayip kılıklarıyla.
Selam size Spartalılar! Söyleyin bakalım,
Ne durumdasınız?

BİR SPARTALI

Ne söyleyeyim? Görüyorsunuz berbat halimizi. İki büklüm olduk, neredeyse.

ERKEK KOROBAŞI

Vah zavallılar! Size de olan oldu demek.

SPARTALI

O kadar ki, yandık bittik. Pes dedik, pes! Barış istiyorlar, barışalım. Bütün şartlar kabul.

Şehir meclisi üyesi girer.

ÜYE

Lysistrata'yı arıyorum. Lysistrata nerede? Biz erkekler pes diyoruz gayrı. Nerede Lysistrata?

SPARTALI

Al bizden de o kadar. Haydi, barış istiyorlar madem, barışalım.

ÜYE

Selam Spartalılar, nedir bu başımıza gelenler? Yazıklar olsun bize!

SPARTALI

Doğru, yazıklar olsun bize! Biz erkekler bu hale düşmeli miydik?

ÜYE

Peki ama, Spartalılar, siz ne diye geldiniz buraya? Ne istiyorsunuz?

SPARTALI

Barış istemeye geldik, barış.

ÜYE

Aman, Zeus razı olsun sizden. Biz de barış istiyoruz. Haydi, bulalım Lysistrata'yı öyleyse. Ne bekliyoruz? Nah, işte Lysistrata, geliyor Lysistrata.

Lysistrata Akropolis'ten çıkar.

ERKEK KOROBAŞI

Selam sana, kadınların en kabadayısı!
Bugün senin günün:
İster iyi ol, ister kötü,
İster sert ister yumuşak,
İster deli ister akıllı.
Biz Yunanlılar pes diyoruz sana.
Sen ne dersen o olacak.

LYSİSTRATA

İnsanların yüreği bu kıvama geldi mi, işleri düzeltmek kolay. Siz bana bırakın gayrı. Nerede Barış perisi?

Yarı çıplak güzel bir genç kız havadan iniverir.

Haydi, Spartalıları ellerinden tut getir; ama erkekler gibi öyle hoyratça değil, bir kadına yaraşan incelikle, tatlılıkla.

Barış perisi Spartalıları birer birer getirir.

Haydi şimdi Atinalıları getir.

Barış perisi, Atinalıları getirir.

Spartalılar, siz şöyle yanıma, siz de şuraya, Atinalılar! Şimdi dinleyin beni: Euripides'in bir kadını şöyle der: "Her ne kadar kadınsam da akıl var kafamda." Ben de pek akılsız değilim. Babamdan ve yaşlı kimselerden çok şeyler öğrendim. Madem bu fırsat elime geçmiş, bir çift sözüm var size söyleyecek: Ey Yunanlılar, sizler ki bir ailenin çocukları gibisiniz, aynı Tanrılara kurban keser, Olympia'da, Thermopylai'da, Pytho'da, daha nice kutsal yerlerde birleşirsiniz, böyleyken, nasıl olur da, siz Yunanlılar, düşmanlarınız barbarlar size karşı bıçak bilerken, birbirlerinizi öldürür, kendi şehirlerinizin altını üstüne getirirsiniz? "İşte sözlerimin başı burada biter."

ÜYE

(Barış perisine yiyecek gibi bakar)
Biten bir şey varsa, o da benim, ben...

LYSİSTRATA

Şimdi size söylüyorum, Spartalılar. Bir zamanlar sizin öz oğlunuz Spartalı Perikleidas gelip şu mermerler üstüne

diz çökmedi mi? Kızıl urbalar içinde sapsarı kesilmiş Atinalılardan bir ordu istemedi mi? O zaman zordaydınız. Tanrılar da kızmıştı size. Kimon dörtbin Atinalı ile gitti, kurtardı Sparta'yı. Bunu yaptı mı, yapmadı mı, Atinalılar? Buna karşı siz şimdi bizim şehirlerimizi yıkıyorsunuz.

ÜYE

Doğrudur, Lysistrata, olmaz bu yaptıkları.

SPARTALI

Olmaz bu yaptığımız, doğrudur.

(Kendi kendine, Barış perisini göstererek)

Ama bu kadar güzel bacak da olmaz ki!

LYSİSTRATA

Ya siz Atinalılar, size hatır mı edeceğim sanıyorsunuz? Hippias'ın boyunduruğu altında inlerken, Spartalılar gelip tek başlarına silah arkadaşlığı etmediler mi sizinle? Onlar olmadı mı özgürlüğünüzü kurtarıp, sizi alnı açık gezdiren?

SPARTALI

(Lysistrata'yı göstererek)

Böyle kadına can kurban!

ÜYE

(Barış perisini göstererek)

Böylesine de ben kurban!

LYSİSTRATA

Birbirinize böyle yardımlar etmişken, ne diye dövüşürsünüz? Söyleyin, nedir bu öfke, bu kin? Anlaşmak, barışmak için elinizi kolunuzu bağlayan nedir?

SPARTALI

(Perinin bacaklarını göstererek)

Bizim istediğimiz şu mahut bölge. Verin bize, barışalım.

LYSİSTRATA

Hangi bölge, dostum?

SPARTALI

Bunca zamandır sizden istediğimiz bölge: Pylos bölgesi.

ÜYE

Hayır, o bölgeyi alamazsınız.

LYSİSTRATA

Verin gitsin, canım, o bölgeyi.

ÜYE

Nasıl olur, ne kalır bize?

LYSİSTRATA

Siz de karşılık başka şey isteyin onlardan.

ÜYE

Ha, bu olabilir. Siz önce bize Ekhinos boğazını, Melia ağzını, Megara koyunu verin.

SPARTALI

Olur mu? Nasıl veririz bu kadar yeri?

LYSİSTRATA

Verin canım. Değer mi ağız, burun, kol, bacak için bunca gürültü patırtıya?

ÜYE

Ben artık soyunuyorum. Asıl işe girişelim.

SPARTALI

Al benden de o kadar.

LYSİSTRATA

Hele bir barış olsun, sonra soyunursunuz. Şimdi gidin, birleşiklerinizle konuşun, bir sonuca varın.

ÜYE

Sen ne söylüyorsun, ne sonucu? Biz sonucumuza varmışız. Birleşik mirleşik, hepimizin bir tek dileği var artık.

SPARTALI

Bizim de öyle, hem de nasıl!

ÜYE

Karystos'un ipini satmış erkekler bile aynı sonuca varmış.

LYSİSTRATA

Peki öyleyse. Şimdi kendinize çekidüzen verin, temiz temiz gelip Akropolis'te kadınların misafiri olun. Sepetlerimizde ne varsa yiyip içelim. Orada karşılıklı yeminlerimizi eder, sonra karılarınızı alıp gidersiniz.

ÜYE

Haydi ne yapacaksak, çabuk yapalım.

SPARTALI

Gidelim nereye gideceksek.

Akropolis'e girerler.

KADINLAR YARIM KOROSU

Halılar, işlemeler, yün yataklar, ince kumaşlar,
Altın bilezikler, küpeler, nem varsa,
Alın, size feda olsun!
Gelsin alsın herkes,
Çocuklarına, gelinlik kızlarına götürsün!
Hepinizi çağırıyorum:
Gelin, her şeyimi alın götürün!
Kapılar, sandıklar kapalıysa zorla açarsınız
Açar bakarsınız ki... Bir şeyler yok!
Bakar bakar zırnık bile görmezsiniz.
Aman sizin gözleriniz,
Benim gözlerimden daha keskinse, başka.
Yiyeceğiniz yok mu?
Çoluğunuz çocuğunuz aç mı?
Gelin bize, girin kilere.
Misk gibi buğdaylar sizin olsun.
Fakir fukara gelsin,
Çuval çuval taşısın.
Ama kimse kapıma yaklaşayım demesin:
Köpek saldırdı mı, vay haline!

ÜYE

(Akropolis'in kapısına vurarak, Kadın Korobaşı'na)
Aç kapıyı çekil önümden!
(Kapının önüne yığılan kadınlara)
Ne duruyorsunuz burada? Çekilin, yoksa yakarım sizi bu meşaleyle. Hayır, bu kadar kalabalık fazla. Haydi neyse yakmıyorum sizi. Ama ille de istiyorsanız, sizi memnun etmek için bu zahmete katlanırım.

BİR ATİNALI

Yak ki biz de yakalım.

ÜYE

Haydi çekilin! Çekilmiyor musunuz?
Yoksa saçlarınızın yerinde yeller eseceği gündür.
(Meşaleyi yaklaştırır, kadınlar gider İhtiyarlar Korosu'na)
Siz de gidin. Spartalılar ziyafetten sonra güle güle dönsünler.

İhtiyarlar Korosu da çıkar.

BİR ATİNALI

Görülmedik bir ziyafet! Doğrusu Spartalılar bile hoştu bugün. Bizi şarap uslandırmış olacak. Misafirlerimize ne kadar iyi davrandık.

ÜYE

Tabii canım, içmedik mi zıvanadan çıkıyoruz biz. Atinalılar beni dinlerse, devletlerarası işleri hep sarhoşken görmeliyiz. Sparta'ya gittiğimiz zaman, hiç içmiyoruz, bu yüzden de her şeyi büsbütün karıştırıp dönüyoruz. Adamlar iyi bir şeyler söylediler mi, dinlemiyoruz. Söylemedikleri ne varsa, onu bulup söylediniz diye tutturuyoruz ve tabii bir türlü anlaşamıyoruz. Bugün tersine ne iyi anlaştık, birbirimizden ne kadar hoşlandık! O kadar ki, her kafadan bir ses de çıksa, uyuşuyorduk. Biri bir türkü tuttursa, aman ne güzel diyorduk.

Kovulanlar geri gelir.

Bak geliyorlar gene. Defolun buradan, dayak düşkünleri!

Gene giderler.

BİR ATİNALI

Hah, işte çıkıyorlar.

Spartalıların ve Atinalıların korosu bir zurnacı ile girerler. Arkalarından kadınlar, başta Lysistrata Akropolis'ten çıkarlar.

BİR SPARTALI

(Zurnacıya)
Çal, dostum, çal! Bir güzel türkü de söyle bize,
Atinalılar ve Spartalılar için bir türkü.

ÜYE

(Zurnacıya)

Çıkar çifte naranı, Tanrılar aşkına!
Bir horon çevrilsin, bir horon!

BİR SPARTALI

Ey türkülerin Tanrısı!
Bu delikanlıya ilham perisi yolla.
Anlatsın bize şanlı günleri,
Anlatsın nasıl dövüştük,
Atinalılarla yan yana Artemision'da,
Nasıl saldırdık yaban domuzları gibi gemilere,
Nasıl yendik Persleri!
Neydi o kükreyişimiz Leonidas'ın ardından!
Köpükler saçıyordu yüzümüz gözümüz.
Karşımızda kum gibi kaynaşıyordu Persler.
Ey Artemis, Avcı Tanrıça,
Aramıza gel, barışımızı kutla,
Birliğimizin uzun ömürlü olmasını sağla.
Anlaşmamız hayırlı, dostluğumuz bereketli olsun!
Aramıza kurnaz tilkiler girmesin gayrı.
Gel yanımıza, Avcı Bakire, gel yanımıza!

LYSİSTRATA

Haydi şimdi Spartalılar, madem artık her şey gönlünüzce oldu bitti,

(Lampito'nun arkasındaki kadınları göstererek)

Alın götürün bu kadınları.

(Atinalılara)

Siz de bunları. Kocalar karılarına, karılar kocalarına sokulsun. Tanrılar aşkına hora tepelim! Düğün bayram edelim, bir daha da aramız açılmasın!

ATİNALILAR KOROSU

Gelsin koro, Üç Güzelleri, Artemis'i çağıralım,
İkiz kardeşi Apollon'u, korolarınbaşı
Dertlere deva Tanrıyı çağıralım!
Mainadlar arasında
Gözleri parıl parıl yanan Bakkhos'u çağıralım!

Zeus'u çağıralım, ateşi gökleri saran Zeus'u,
Heybetli karısı Hera ile birlikte.
Ardından bütün Tanrılar gelsin,
Görsünler bizi bu güzel barış gününde.
Alalai, alala, io, io, paian...
Sıçrayın havalara, hora tepin
Bir zafer şenliği yapar gibi.
İhai, evhoi, evhoi, evhai, evhai!..

ÜYE

Spartalılar, bir daha duymak istiyoruz sesinizi!

BİR SPARTALI

Ey Sparta'nın perisi,
Sevgili dağını bırak da,
Gel yine yanımıza,
Kutla bizimle Amyklai Tanrısını,
Tunç tapınaklı Athena'yı,
Kahraman Tyndaros oğullarını.
Haydi yiğitler, bir adım daha,
Haydi hoplayın bir daha,
Uçun kuşlar gibi,
Horonları seven Sparta'nın gönlü hoş olsun!
Sıçrayalım dere boyunca,
Zıplayan kızlar gibi,
Tozu dumana katan taylar gibi.
Dağılsın rüzgârda saçlarımız,
Bakkhaların saçları gibi!

Hepsi, şarkılar, danslarla çıkar.

ÇEVİRENLER
Azra Erhat - Sabahattin Eyuboğlu

Yaşamı boyunca barış için büyük mücadele veren Aristophanes, "Savaş - Barış" sorununu üç komedyasına konu olarak seçmiştir: *Akharnailalılar, Barış, Lysistrata.* Bu oyunlar ünlü Peloponez savaşının üç önemli aşamasına rastlar. Atinalılar, Sicilya seferinden başarısız ve bitkin durumda dönünce, Aristophanes 411 yılında *Lysistrata* komedyasıyla yurttaşlarını bir kez daha barışa çağırır. Ama bu kez sözcüleri laf anlamayan erkekler değil, barışı gerçekten özleyen kadınlardır. Hellen kadınları Lysistrata'nın rehberliğinde Atina akropolüne baskın yaparlar ve kocaları barışmadıkça, evlerine dönmeyeceklerine, kocalarına karılık, çocuklarına analık etmeyeceklerine ant içerler. Erkeklerin yalvarmalarına, gözdağlarına aldırmazlar ve sonunda Atina ve Sparta barış yapmak zorunda kalır.

Aristophanes'in en iyi kurulmuş, en insani komedyasıdır *Lysistrata.*

